

ΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Όπως είχαμε υποσχεθεί στους αναγνώστας μας, αρχίζουμε από σήμερα την δημοσίευση των φιλολογικών, κοινωνικών και πολιτικών απομνημονευμάτων του ελασμένου λογογράφου Πολυβίου Δημητρακόπουλου, ενός των παραγωγικότερων και πολυσυνστατοτέρων Έλλήνων συγγραφέων της τελευταίας 50ετηρίδος. Στο χειρόγραφο του, ο Δημητρακόπουλος, έχει βάλει στ' απομνημονεύματα του τον τίτλον «Τα 1002 απομνημονεύματα φιλολογικά, κοινωνικά και πολιτικά.—1895».

Δια την αποκρίσιν του πολυτίμου αὐτοῦ χειρογράφου, τὸ «Μπουκέτο» δὲν ἐφείσθη ἐξυδῶν.
Ὅπως δὲ θὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης, τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ ἀξιμνήστου συγγραφέως εἶνε εἰς ἄκρον ἐνδιαφέροντα.)

ΑΦΙΕΡΟΥΝΤΑΙ

εἰς τὴν μεγάλην Ἑλληνα τεῦ μέλλοντος, τὸν λόγιον ἄλλᾳ καὶ λογικῶν, μὲ τὴν εὐρείαν ἀνιήψιν, μὲ τὴν ἀνεπιβεύλευτον κριὸν καὶ μὲ τὴν ἀμερόληπτον ταξινόμητικην πνεύμα, πού θ᾿ καταλάβῃ β.δωτέρα τὸν σκοπὸν τῆς συγγραφῆς αὐτῆς.

Π. Τ. Δ.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐπιστολὴ Ἰη

Φίλε μου,

Ἀπευθύνομαι πρὸς σέ, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἀφιερῶν τὸ βιβλίον μου τοῦτο· εἰς τὸν ἄνθρωπον πού δὲν ἐγεννήθη ἀκόμη καὶ δὲν ἐμποτίζεται ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα του ἀπὸ τὴν σημερινὴν κακοστασίαν ἀεμοσφαίαν πού διασπαρρῶνται ἀμέσως ἀντινοβόλαι πνευματικῶν ἀνοσιῶν κατὰ τὸ ἡμῶν καὶ πεζῶν, καὶ κατὰ τὸ ὑπολοιπὸν ἡμῶν ἐμπνεομένων ἀπὸ μικροσυμφέροντα, προερχόμενα ἀπὸ τὴν ἀνομιάν ἐκείνην, πού συναίσθωνται πάντοτε εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῶν υἱ ἀδυνατί τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ὁποία πρέπει νὰ ὀνομαζῆται «ἐνστικτιὸν τῆς ζωώδους ἀμύνης».

Ἐλπίζω πὸς ἡ ἀεμοσφαίρα, πού θὰ ἐμποτίζῃ τὸ ἰδικόν σου πνεῦμα καὶ τὴν ἰοικὴν σου ψυχῆν, δὲν θὰ ἔχῃ τὰ αὐτὰ συστατικά μὲ τὴν σημερινήν καὶ τὸ εὐχνομαί· διότι ἀλλοίμονον εἰς τὸ πνευματικὸν μέλλον του τοποῦ αὐτοῦ, εἴαν ἡ ἀεμοσφαίρα του ἡ πνευματικὴ δὲν καθαρῶσθῃ ἀπὸ τὶς ἀναθυμῶσεις, πού ἀφινε σήμερα ἡ ἐλῶδης αὐτῆ κατὰστασις, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν οἱ σύγχρονοί μου καὶ ἔγω. Ἐάν ὅμως τὰ ἐλῶ αὐτὰ δὲν θὰ ἔχουν ζημενοῦ ἀκομή ὅταν σὺ θὰ γεννηθῆς καὶ σ' ἀκμῶσῃς, καὶ ἂν κατορθώσῃς βραδυνολῶν καὶ ἀγωνίων, ὅπως ἔγω, νὰ προχωρῆς ἐπικῶν εἰς τὴν κωλοσθὴ ἐπιφανείαν καὶ νὰ προοδεύσῃς, ἔστω καὶ οἰα τὸν ἑαυτὸν σου, σὲ θεώρω οὐστὶχ μὲν, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἦρωα καὶ περισσοτέρων προσηγγίζοντα πρὸς τὸν ἰδεωθὴ ἐκείνου πνευματικὸν ἄνθρωπον, πού θὰ παρῇ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἰς τὰ χεῖρα του καὶ θὰ του εἰπῇ εὐσθενῆ ἡ Συνείδησίς του χωρὶς κανένα διασαγγῶν : «Αὐτὸ τὸ βιβλίον ἔχει γραφῆ διὰ σε. Φροντίσε νὰ καταλαβρῆς καλά τί θέλει νὰ διδάξῃ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος».

Διὰ τὴν ἐννοήσῃς καλλίτερα τὴν διαρκῆ πάλην, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδειξαν περιέρχων ἀνοσὴν τὰ κοκκαλιῶ μου καὶ τὰ νευρα μου, —ἀντιχὴν πού κατελλήθη τους συγχρονους μου καὶ ἐμὲ τὸν Ἰωάν, —πρὸς νὰ μῆσῃς πρὸ παντός ἀλλου, ὅς μὲτεριμα κατεβύσωνιν ζωῆς καὶ ἐπαγγελματος, ὅτι τέσσερες φο- ἀριστι τελευταίως μετῶβυλας ἰως ὑπεστὴν εἰς ἡλικίαν, πού εἶχαν ἀρχισί νὰ χανεται ἡ ψυχικὴ πνευματικὴ πλαστικότης μου, καὶ ἦσαν ἀρκεια κωλοσθῆς καὶ σχεοῦ ὀδυνῶναι ὀμοιαζαν μὲ στρεβλώσεις, ἡ ὅς τελευταίως ὀμοιαζε μὲ θεραπειαν ἀπὸ χρονίως στρεβλώσεις...

Ἐγεννησθα εἰς τὴν Κυριασίαν τὴν 31 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1862. Ὁ πατέρας μου ὀνομαζετο Τασσος Δ. Δημητρακόπουλος, υπηρέτων ὡς νομαρχῆς, καὶ ζῶν τελευταίως μὲ τὴν ὑπαξίην του καὶ μὲ τὴν ἐσοδιῆμα τῶν κημητῶν του, τὸ ὁποῖον τότε τὸ ἐξησφυλλίσε βιον ἀρετὰ ἀνευτον. Ἦτο κατ' ἐξοχίαν τύπος τιμίου καὶ ἡμερῶν ἀνθρώπου, πού εἶχε μνρον σκοπὸν τῆς ζωῆς του πὸς ν' ἀντικτιζῆ τὰ πικῶα του ὡσάν φιλοστοργῶς πατέρα. Ἦ μῆτέρα μου ὀνομαζετο Ευφροσύνη καὶ κατήγετο ἀπὸ τὴν Εὐδρανίαν, πού τὴν εἶχαν νομφεθεῖ ὡν ἐπαρχος. Ἐκεῖνος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἀοελορον εἶχα ἕνα καὶ μόνον, κατὰ ἐνδεκα ἔτη μεγαλείτερον ἀπὸ ἐμὲ, ὀνομαζομενον Δημητρίον. Ἐκεῖνος ζωηροῦ χαρακίης, δὲν εἶχε ἀκολουθησῆ κανένα επαγγέλμα ὀριστικόν, τέλος δὲ νερμφεθεῖς πειχίην κορὴν καὶ ἀποκτήσας τεκνα, εἰς ἐποχὴν πού ἡ πατρικὴ μὰς περιουσία εἶχαν μοιραίως καταστραφῆ, ὅπως θὰ διηγηθῶ κατωτέρω—ἡναγκασθὴ νὰ γίνῃ μεσίτης ἀγοροπωλητῶν καὶ νὰ ζῆ ὀλοσθῶντες ἀνέσως. Ἐπόμενα κάπως εἰς τὴν γενικήν γραμμὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἀδελφοῦ μου, διότι αὐτὸς ἐδέχετο κάθε ἀν-

τίτικον ἀπὸ τοὺς γιγαντώδεις κυματισμοὺς τῆς ζωῆς μου, καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλα τὴν περιθαλίην μου εἰς τὰς περιόδους, πού εἶχον ἀμὴν ἐκαφενδονισμένους ἀπὸ τὴν μοίραν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου...

Τὸ πρῶτον ἀτύχημά μου τὸ ὑπεστὴν εἰς ἡλικίαν ἔξ ἔτων. Κακοὶ γείτονες μῆς ἔκαπαν ἕνα μεγάλο ἐξοχικὸ σπίτι πού εἶχαμεν εἰς τὴν Κυριασίαν, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο μὲσα δὴ ἡ περιουσία μὰς καὶ προκίοντο πολύτιμα κοσμήματα, πού θ' ἀποτελοῦσαν σήμερα ἄλλην μίαν περιουσίαν. Ὁ κλονισμὸς ἦτο πολὺ δυνατός, διότι ὁ πατέρας μου ἡναγκασθὴ νὰ συνάψῃ χροῆ μὲ διαφόρους ἐπαρχιακοὺς τοκογλόφους, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἀπερρόφῃσαν σιγὰ σιγὰ τὰ περισσότερα κτήματά του. Ἔτσι, ὅτε ἐνὼ εἶχα γίνῃ 13 ἐτῶν, κατὰ τῷ 1877, ἐπώλησε τὰ ὑπόλοιπα καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ν' ἀκολουθῆ τὴν ἐκπαίδευσιν μου ἀπὸ κοντά.

Ἐνεργράφη εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦ Ἰαββακείου Λυκείου, καὶ ἐφθασα μέρῃ τῆς Δ' τάξεως, ἀμελέστατος ὡς μαθητῆς· μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπροβιβάζομην μὲ «σχεδὸν καλῶς», ἀλλὰ δὲν ἔμεινα κοὶ ποτὲ εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν. Ὁ πατέρας μὲ ἐπροβίβε διὰ τὰ νομικά, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἀδελφός μου Πέτρος Δημητρακόπουλος εἶχε προορίσῃ τὸν υἱὸν του Νικόλαον. Ἀλλ' ἡ ἰδικὴ μου κλίσις εἶχε πάρεῃ ἄλλην κατευθύνσιν, παιδικὴν μὲν καὶ ἐπιπολαίαν, ἀλλ' ὀποσ- δηποτε καθωρισμένη. Εἰς τὰς ὥρας τῆς μελέτης μου ἔγραφα λυρικοὺς στίχους καὶ ἀπεπειρώμην νὰ συνθέσω ἔμμετρα δόματα καὶ κωμωδίας ἐμμέτρους καὶ ὀμοιοκαταλήκτους. Οἱ λυρικοὶ μου στίχοι ἦσαν ὀθλιβεροὶ καὶ γεμάτοι ἀπὸ θάνατον! Δὲν τοὺς ἔχω πλέον, ἀλλὰ μὴν στροφὴν ἀπὸ ἕνα ποιήμα μου, πού εἶχα γράψῃ εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν, ἀρροστος ἀπὸ ἐλαφρὸν κρωλογίημα, ἀφοῦ δὲν ἀπέθανα, τὴν ἐνθυμοῦμαι καὶ σοῦ τὴν σημειῶν, φίλε μου, διὰ νὰ γελάσῃς :

Τὸν παῦδ ἤγει ὁ κῶδων, προσκαλεῖ στήν ἐκκλησίαν τοὺς πιστοὺς, εἰς τὴν λαρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ,

καὶ ἐγὼ μένον ἐν τῇ κλήρῃ, εἰς ἐσχάτην ἀγωνίαν ἀναμένο τὴν ἰλίαν κωνωνίαν τοῦ Χριστοῦ...

Ὁ Πολύβιος Δημητρακόπουλος

πὴν εἰς φυγὴν ξεκαρδισμένους ἀπὸ τὰ γέλοια. Καὶ δὲν ἐπῆγα πὰ ἐκεῖ, τὸ δὲ σφάλμα μου αὐτὸ τὸ πληρώνω σήμερον πολὺ ἀκριβὰ εἰς τὰς θεατρικὰς ἐπιθεωρήσεις μου.

Ἔτσι, ἀπροσανατόλιστος ὅπως ἦμην πρὸς ὀρισμένον ἐπάγγελημα, ὅτε ἐφθασα εἰς τὴν Β' τάξιν τοῦ Γυμνασίου ἐπέισθη ἀπὸ τὸν πατέρα μου νὰ δῶσιν ἐξετάσεις διὰ τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Ὁ τίτλος τοῦ «εὐελπίδης» ἦτο τότε τὸ δνειρον τῶν παιδιῶν, καὶ δὲν ἀργῆσα καὶ ἐγὼ νὰ βαυκαλισθῶ ἀτ' αὐτόν. Ἐδῶκα ἐξετάσεις, ἐπέτυχα καὶ κατετάχθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1880, ὅπου ἔμεινα δύο ἔτη. Ἦ Σχολὴ τὸν ὅτε εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἐνωσεται ὅτι μετέφερα ἐκεῖ ὅλα μου τὰ ποιητικὰ ἐφόδια καὶ τὴν μαθητικὴν μου ἀμέλειαν, ἀλλὰ παντοῦ μὲχρι τοῦ προβιβασμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως ἡ εὐτυχῶς δι' ἐμὲ—αὐτὸ θὰ τὸ κρῖνῃς σὺ, φίλε μου,—μετέφερα ἐκεῖ καὶ τὴν κακοτυχίαν μου, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ β' ἔτους, συγκατηγορηθεῖς ἀδικώτατα μετὰ 10 περίπου σωμαθητῶν μου, ἀπεβλήθη μὲ ἄλλους δύο ἐξ αὐτῶν, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι ἐτιμωροῦντο μὲ δειμον ἀσθητῶν φυλάκισιν εἰς τὰ φυλάκια καὶ τὴν Ἀροναυκλίαν. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς σήμερον εἶνε συνταγματάρχαι καὶ ὀποστράτηγοι.

Ἴδου λοιπὸν δευτέρα ἀλλαγὴ κατευθύνσεως.

(Ἀκολουθεῖ)